

OHJAUS TOIMIJUUDEN TUKIJANA YKSILÖLLISISSÄ URAPROSESSEISSA

Leena Penttinen
Erityisasiantuntija, KT
leena.penttinen@jyu.fi

A woman with long, wavy blonde hair is shown in profile, looking towards the right. The background is a soft-focus landscape at sunset or sunrise, with a single dandelion seed head in the foreground. The lighting is warm and golden, creating a contemplative mood.

2000-LUVUN TYÖELÄMÄ JA TYÖURAT TÄYTTÄVÄT YKSILÖN EPÄVARMUUDEN JA HUOLEN TUNTEILLA

(Savickas 2005)

TOIMIJUUDEN TUKEMINEN OHJAUKSEN LÄHTÖKOHTANA

- yksilö oman elämänsä rakentajana, merkitysten antajana ja mahdollisuuksien luoja
- **Ohjauksen tavoitteena yksilön toimijuuden tukeminen elämänsä**
- Holistinen näkökulma yksilön elämään: kokonaistilanne läsnä olevana ohjausprosesseissa ja -tilanteissa

(Vanhalakka-Ruoho 2014)

MITÄ TOIMIJUUDELLA TARKOITETAAN?

Toimijuus on (Vehviläinen 2014)

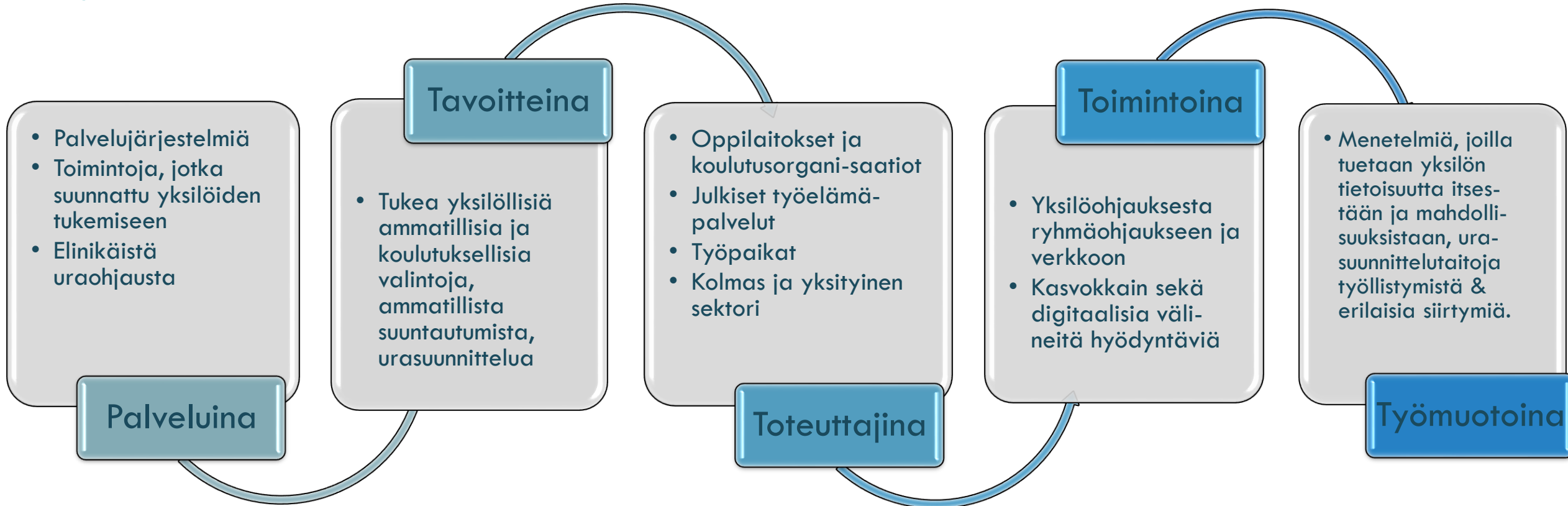
- Aktiivista ja tavoitteellista suhdetta kohteisiin
- Kykyä ottaa tekijän ja toimijan paikka ja asema
- Osallisuutta, tekijyyttä, asianomistajuutta
- Aktiivista vaikuttamista toimintaympäristössä
- Relationaalista toimijuutta eli kykyä toimia suhteissa

➤ MITEN KOULUTUS- JA URAPOLUILLA YKSILÖN TOIMIJUUS TOTEUTUU?

JÄSENNYKSIÄ URAOHJAUKSEEN

(OECD 2004)

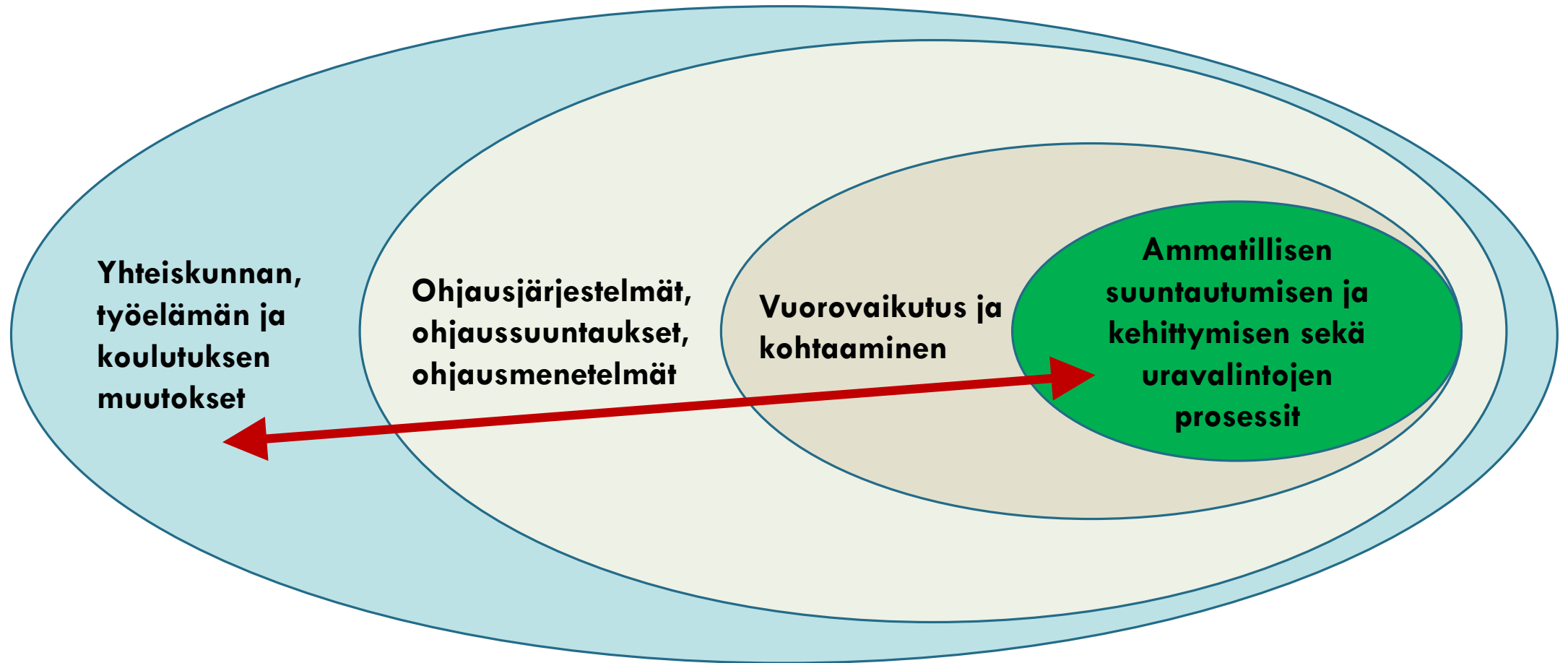
VUOROVAIKUTUKSEN TASOLLA URAOHJAUS ON...

...yhteistoimintaa, jolla tuetaan ja edistetään ohjattavan oppimis-, kasvu-, työ- tai ongelmanratkaisuprosesseja sellaisilla tavoilla, että **ohjattavan toimijuus vahvistuu.**

- Yhteistoimintaa
- Erilaisten **prosessien** ohjaamista
- Ohjattavan toimijuuden vahvistamista

(Vehviläinen 2104)

YMMÄRRYS URAPROSESSEISTA OHJAUSTYÖN YTIMESSÄ

URAOHJAUKSEN HOLISTISUUS KÄYTÄNNÖN OHJAUSTYÖSSÄ

Tutkittaessa millainen ura olisi parasta ja mahdollista minulle on kysyttävä

”Kuinka minun tulisi elää elämäni?”

Peavy 2002

MITEN YMMÄRRÄMME URAPROSESSEJA?

- Millaisia prosesseja
ohjaamme?

Mitä osaan, pystynkö mihinkään, olenko huonompi vai yhtä hyvä kuin kaikki muut?

Mitä minulle on mahdollista, kun tulen tällaisesta perheestä, kulttuurista – en osaa edes kuvitella tekeväni toisin kuin vanhempani

Mitkä työtehtävät vastaisivat arvojani, millaisella työuralla voisin toteuttaa niitä?

Minäpystyvyys, kykyuskomukset, Kykyminuus (mm. Bandura 1985)

Yksilöllinen toimintahorisontti, pääomat mahdollisuusrakenteet (Hodkinson & Sparkes 1997)

Uramuuntuvuus
Tietoisuus, kontrolli, uteliaisuus, luottamus (Savickas 2005)

Arvot, ura-ankkurit (Schein 1977)

Päätöksenteko, valintaprosessi
Haittaavat ajatukset (Peterson ym. 2003)

Työn ja intressien sekä kykyjen yhteensovittaminen, Matching (Holland 1985)

Minua kiinnostaa oma ammatillinen tulevaisuuteni, pystyn vaikuttamaan siihen ja toimimaan, vaikka tulisi takaiskuja

Millainen minä olen, mitä vaihtoehtoja minulle olisi, mikä olisi paras vaihtoehto, onpa vaikea valita, miten osaisin päättää!

Millaiset työtehtävät ja ammatit sopisivat kyvyilleni ja persoonallisuudelleni?

URA-PROSESSEJA

OHJAUS URAPROSESSEJA TUKEMASSA

URAPROSESSIEN ULOTTUVUUKSIA

Kognitiiviset prosessit

- oppiminen, asiantuntijuuden, tietojen (ja taitojen), osaamisen kehittäminen

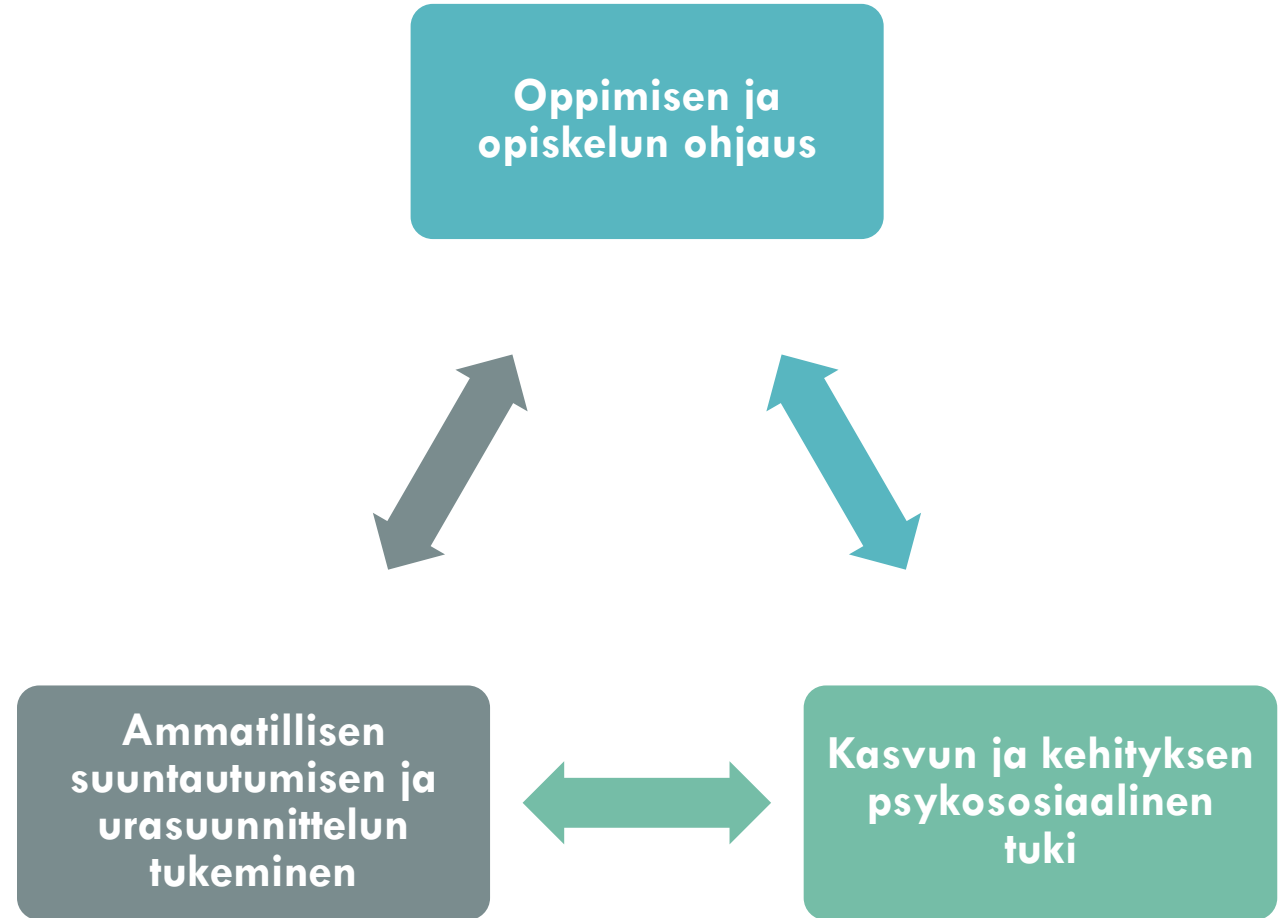
Psykososiaaliset prosessit

- (ammattillinen) identiteetti
- kyvykkyys/pystyvyyssuskomukset
- yhteisön jäsenyys, osallisuus, verkostoituminen jne.

Sosiologiset prosessit

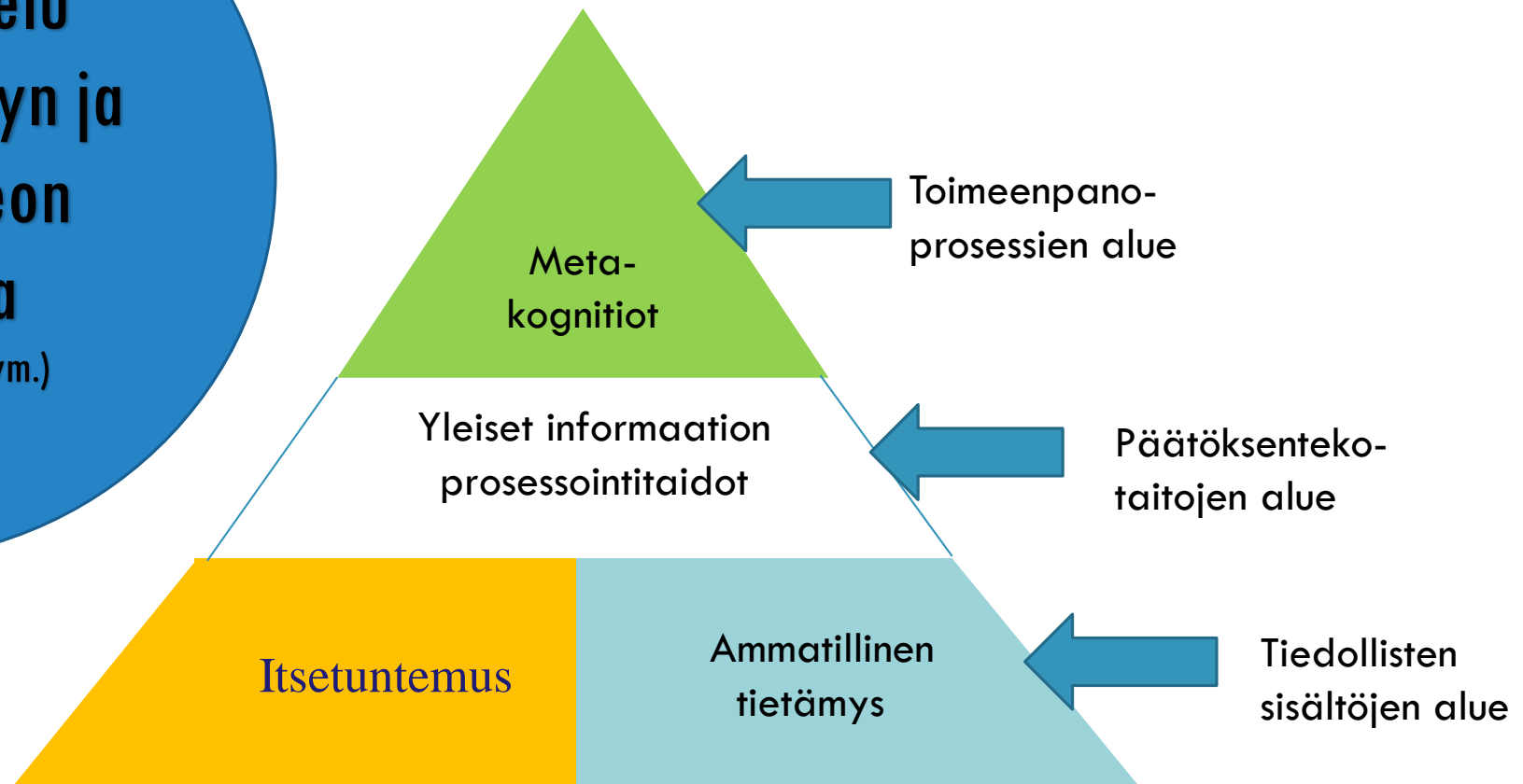
- Elämänkulun rakenteet, sosioekonominen & kulttuurinen elämänhistoria

OHJAUKSEN OSA-ALUEET

Urasuunnittelu tiedonkäsittelyn ja päätöksenteon prosessina

(CIP-malli: Sampson ym.)

**Ennakoimattomuuteen
varautuvat
urasuunnittelutaidot
kognitiivisina taitoina**
(Krumboltz ym. Planned Happenstance)

Uteliaisuus

- uusien oppimismahdollisuuksien tutkiminen

Peräänantamattomuus

- Yrittäminen vastoinkäymisistä huolimatta

Joustavuus

- Asenteiden ja olosuhteiden muuttaminen

Optimismi

- Uusien mahdollisuuksien näkeminen saavutettavana

Riskinotto

- Toimiminen lopputuloksen epävarmuudesta huolimatta

URAMUUNTUVUUS (CAREER ADAPTABILITY)

yksilön psykososiaalisia voimavaroja, valmiuksia ja resursseja, jotka auttavat selviytymään nykyisistä ja odotettavissa olevista ammatillisiin muutoksiin liittyvistä tehtävistä, siirtymistä ja haasteista (Savickas 2013; Bimrose ym. 2011)

**Psykososiaaliset
voimavarat
urasuunnittelutaitoina
epävarmuuden ajassa**

URAMUUNTUVUUDEN TUKEMINEN

Urakysymys	Uraongelmat	Uramuuntuvuus	Asenteet ja uskomukset	Kompetenssit	Selviytymiskäyttäytyminen	Miten kehittää ja vahvistaa uramuuntuvuutta?
Onko minulla tulevaisuutta?	Välinpitämättömyys	Tietoisuus (Concern)	Suunnitelmallisuus	Suunnittelu	Tietoinen Sitoutuva Valmistava	Orientaatioharjoitukset
Kuka omistaa tulevaisuuteni?	Päättämättömyys	Kontrolli (Control)	Päätäväisyys	Päätöksenteko	Itsevarma Kurinalainen Harkittu	Päätöksenteon ja itsensä johtamisen harjoittelu
Mitä tahdon tehdä tulevaisuudellani?	Epärealistisuus	Uteliaisuus (Curiosity)	Tiedonhaluisuus	Tutkiminen	Kokeileva Riskejä ottava Kysyvä	Tiedonhankinta
Pystynkö tekemään sen?	Rajoittuneisuus	Luottamus (Confidence)	Tehokkuus	Ongelmanratkaisu	Sinnikäs Yrittävä Ahkera	Itseluottamuksen vahvistaminen

(Savickas 2005)

SOSIOLOGISET PROSESSIT: RAKENTEET URASUUNNITTELUN ESTEINÄ JA MAHDOLLISUUKSINA

Uravalintojen yksilöllinen toimintahorisontti

CAREERSHIP

Uravalinnan päätöksenteko sijoittuu aina tiettyyn toimintahorisonttiin, joka rakentuu sosioekonomisten kulttuuristen ja elämähistorian määrittämistä mahdollisuusrakenteista

Uravalintojen pragmaattinen rationaliteetti

(Hodkinson & Sparkes 1997)

TOIMIJUUS TODENTUU HYVIN MONINAISISSA PROSESSEISSA

Kognitiiviset
päätöksenteko
ja tiedonkäsit-
telytaidot

Sosiaalisten
rakenteiden ja
mahdollisuuksien
yksilöllinen
toimintahorisontti

Psykososiaalinen
uramuuntuvuus
epävarmuu-
dessa

MERKITYKSELLISET SIIRTYMÄT JA TOIMIJUUS

- Tietoinen reflektio muuttaa yksilön kokemusta itsestään ja sosiaalisesta asemastaan yhteiskunnassa
- Siirtymään sisältyy identiteetin muutos jolloin siirtymä merkityksellinen (consequential transition) (Beach 2003)
- Siirtymä **kehityksellinen muutos** yksilön ja yhden tai useamman sosiaalisen toiminnan **suhteessa**
- Erilaisten uraprosessien reflektio toimijuuden tukemista ohjauksessa
- Uuden tiedon, tietämisen tapojen ja identiteetin rakentuminen sekä itsen asemointi sosiaalisissa ympäristöissä ja yhteiskunnassa

Kiitos!

